



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 283/2023-72

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej advokátskou kanceláriou Valko & Volný, s. r. o., Porubského 2, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Michal Volný LL.M., proti uzneseniu Okresného súdu Galanta č. k. 35 Cb 20/2020-616 z 8. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Okresného súdu Galanta č. k. 35 Cb 20/2020-616 z 8. februára 2023 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Galanta č. k. 35 Cb 20/2020-616 z 8. februára 2023 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Okresnému súdu Galanta na ďalšie konanie.
3. Okresný súd Galanta **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 283/2023-49 z 18. mája 2023 prijal na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručenú ústavnému súdu 17. februára 2023 v celom rozsahu. Sťažovateľka sa v ústavnej sťažnosti domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„dohovor“) uznesením Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Súčasne žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 35 Cb 20/2020 žalobe Slovenskej republiky zastúpenej Správou štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky (ďalej len „žalobca“) proti sťažovateľke o zaplatenie 3 885 000 eur s prísl. vyhovel rozsudkom z 26. septembra 2020. Proti rozsudku podala sťažovateľka odvolanie, za ktorého podanie jej okresný súd uznesením z 3. januára 2023 uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 33 193,50 eur. Sťažovateľka podala návrh na oslobodenie od súdneho poplatku, keďže jej majetkové pomery objektívne nedovoľujú súdny poplatok uhradiť, čo preukázala účtovnou závierkou za rok 2022 a výpisom z bankového účtu.

3. Okresný súd napadnutým uznesením sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. Skutočnosť, že sťažovateľka ako právnická osoba založená na účel podnikania a dosahovania zisku tento zisk nedosahuje, nie je podľa názoru okresného súdu dôvodom na odpustenie poplatkovej povinnosti. Podnikateľské riziko nie je možné prenášať na štát. Okresný súd nemal preukázaný dôvod, pre ktorý sťažovateľka nemôže vykonávať podnikanie tak, aby zisk dosahovala. Nie je v likvidácii, konkurze ani na začiatku konkurzného konania. Pomery sťažovateľky by podľa okresného súdu odôvodňovali oslobodenie od súdnych poplatkov, pokiaľ by neboli dôsledkom jej podnikania, ale napr. vyššej moci. Okresný súd doplnil, že v prípade nezaplatenia súdneho poplatku sa odvolacie konanie nezastavuje, ale poplatkové uznesenie sa predloží na vymáhanie Justičnej pokladnici. Napadnuté uznesenie nadobudlo právoplatnosť 8. februára 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka v podanej ústavnej sťažnosti namieta svojvoľný výklad § 254 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) okresným súdom v napadnutom uznesení, keďže

a) v zmysle rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) a ústavného súdu (III. ÚS 289/2017, I. ÚS 295/2020) toto ustanovenie nerozlišuje, či je strana navrhujúca oslobodenie od súdnych poplatkov fyzickou alebo právnickou osobou, podnikateľom či nepodnikateľom. Preto neobstojí záver okresného súdu, že sťažovateľke ako podnikateľke nemožno bez ohľadu na jej finančnú situáciu priznať oslobodenie od súdnych poplatkov, ktorý je v rozpore s doslovným znením zákona i označenou judikatúrou;

b) z § 254 ods. 1 CSP vyplývajú iba dve podmienky, ktorých splnenie súd pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov posudzuje, a to podanie návrhu na oslobodenie a pomery strany odôvodňujúce oslobodenie;

c) uvedené nemôže spochybniť ani existencia pohľadávky sťažovateľky voči insolventnému subjektu, ktorá je v pomere k výške súdneho poplatku zanedbateľná;

d) zákon nestanovuje ani podmienku, že pre oslobodenie od súdnych poplatkov musí byť strana v likvidácii či v konkurze. Sťažovateľka poukazuje na to, že takáto podmienka by bola nielen chybná a v rozpore so zákonom, ale aj v rozpore s pravidlami formálnej logiky. S odkazom na judikaturu Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pripomína, že objektívne posúdenie finančnej situácie nemôže byť založené na hypotetickej možnosti zaplatiť súdny poplatok, ale musí vychádzať zo skutočností preukázaných v konaní;

e) sťažovateľka trvá na tom, že jej bol odopretý prístup k súdnej ochrane napriek tomu, že nezaplatením súdneho poplatku sa odvolacie konanie nezastavuje, ale pokračuje. Vznikom ďalšieho záväzku (povinnosť uhradiť súdny poplatok vymáhaný Justičnou pokladnicou) jej vznikne akútna hrozba vyhlásenia konkurzu na jej majetok. V prípade vyhlásenia konkurzu sa súdne konania prerušujú a pokračuje sa v nich len na návrh správcu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

5. K ústavnej sťažnosti sa vyjadril predseda okresného súdu, ktorý v podstate zrekapituloval obsah odôvodnenia napadnutého uznesenia a zdôraznil, že sťažovateľke nebol odopretý prístup k súdnej ochrane, keďže v prípade neuhradenia súdneho poplatku sa odvolacie konanie nezastavuje.

6. Zúčastnená osoba (žalovaný) vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti opisuje skutkové okolnosti vedúce k spornému konaniu. V neprospech tvrdenej nemajetnosti sťažovateľky poukazuje na skutočnosť, že sťažovateľka má voči svojmu subdodávateľovi nárok na dodanie tovaru v hodnote minimálne 3 855 000 eur, ktorého speňažením môže uhradiť spornú pohľadávku aj súdny poplatok. Nesúhlasí s tým, že podmienky na oslobodenie od súdneho poplatku sú na strane sťažovateľky objektívnej povahy, keďže (ne)podnikanie je subjektívnou skutočnosťou. Rovnako ako predseda okresného súdu pripomína, že odvolací súd bude konať aj bez zaplatenia súdneho poplatku.

7. Sťažovateľka vo svojej replike reaguje na jednotlivé argumenty predsedu okresného súdu a zúčastnenej osoby a odkazom na jednotlivé časti jej ústavnej sťažnosti a zdôrazňuje, že podanie odvolania je využitím ústavného práva na prístup k súdu. Právo na prístup súdu je garantované nielen žalobcom, ale aj žalovaným, a je vyjadrením rovnosti strán sporu. Je teda nepochybné, že nezákonným rozhodnutím o jej návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov dochádza k odopretiu prístupu k súdnej ochrane.

8. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov a písomností predložených ústavnému súdu, ako aj s prihliadnutím na predmet konania je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie, resp. hlbšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práv sťažovateľky označených v bode 1 tohto nálezu napadnutým uznesením okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov. Podstatou jej argumentácie je námietka svojvoľného výkladu § 254 ods. 1 CSP.

10. Prv ako ústavný súd pristúpi k posúdeniu podstatnej sťažnostnej argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti, považuje za nevyhnutné zdôrazniť, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto dôvodu sa úloha ústavného súdu obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov všeobecnými súdmi s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného

súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

11. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

12. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 295/2020).

13. Rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov patrí zásadne do rozhodovacej sféry všeobecných súdov (II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015, porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/09). Je preto vecou judikatury všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia od súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Všeobecné súdy sú pri rozhodovaní o priznaní oslobodenia od súdnych poplatkov však povinné s ohľadom na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov na jednej strane a záujem účastníka konania uplatňujúceho si svoj nárok (resp. práva) súdnou cestou (porovnaj rozsudok ESĽP vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, bod 66).

14. Ústavný súd taktiež judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku samo osebe ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porov. II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Predmetom ústavnej ochrany sa môže stať rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov vtedy, keď jeho výsledok dosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Ústavný súd je oprávnený v ojedinelých prípadoch zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, a to iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu o neoslobodení od povinnosti zaplatiť súdny poplatok došlo vzhľadom na výšku súdneho poplatku posudzovanú

v rámci konkrétnych okolností prípadu a ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porovnaj rozsudok ESLP vo veci Jedamski a Jedamska proti Poľsku z 26. 7. 2005, body 60 a 66). Príčinou uvedeného stavu býva najčastejšie úplná rezignácia všeobecného súdu na vyvažovanie verejného a súkromného záujmu, prípadne nedôsledné vyvažovanie (opomenutie podstatnej „premennej“ pri vyvažovaní). Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy tiež v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom.

15. Uvedené zásady týkajúce sa odôvodnenia súdneho rozhodnutia a vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Preto z týchto hľadísk posudzoval ústavný súd aj sťažovateľkou napadnuté uznesenie okresného súdu.

16. Okresný súd v napadnutom uznesení konštatoval, že podmienky na oslobodenie sťažovateľky od súdneho poplatku neboli splnené. Skutočnosť, že sťažovateľka ako právnická osoba založená na účel podnikania a dosahovania zisku tento zisk nedosahuje, nie je podľa názoru okresného súdu dôvodom na odpustenie poplatkovej povinnosti. Podnikateľské riziko nie je možné prenášať na štát. Okresný súd nemal preukázaný dôvod, pre ktorý sťažovateľka nemôže vykonávať podnikanie tak, aby zisk dosahovala. Sťažovateľka nie je v likvidácii, konkurze ani na začiatku konkurzného konania. Jej pomery by podľa okresného súdu odôvodňovali oslobodenie od súdnych poplatkov, pokiaľ by neboli dôsledkom jej podnikania, ale napr. vyššej moci. Okresný súd doplnil, že v prípade nezaplatenia súdneho poplatku sa odvolacie konanie nezastavuje, ale poplatkové uznesenie sa predloží na vymáhanie Justičnej pokladnici.

17. Ako sťažovateľka správne uvádza v ústavnej sťažnosti, ústavný súd už v náleze č. k. III. ÚS 289/2017-29 z 21. novembra 2017 publikovaného v ZNaU pod č. 43/2017 vyslovil, že dôvody rozhodnutia o nepriznaní oslobodenia od súdneho poplatku (poplatková povinnosť vznikla podaním žaloby) ako podnikateľské riziko či absencia vyššej moci, ktorá by zakladala dôvod oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok, nerešpektujú jazykové znenie § 254 ods. 1 CSP, keď z jeho hypotézy ani pri extenzívnom výklade nevyplýva existencia podmienky podnikateľského rizika, ktoré by odôvodňovalo neoslobodenie podnikateľských subjektov spod poplatkovej povinnosti. A takéto dôvody rozhodnutia predstavujú podľa názoru ústavného súdu svojvoľný výklad citovaného ustanovenia, ktorý spolu s aplikáciou kogentnej normy je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu považovaný za porušenie základného práva na súdnu ochranu. Súd je oprávnený a zároveň povinný skúmať len skutočnosť, aká je majetková situácia žiadateľa o oslobodenie spod poplatkovej povinnosti. Hodnotenie dôvodov, pre ktoré sa strana sporu ocitla v nepriaznivej majetkovej situácii, nie je v rozhodovacej právomoci všeobecných súdov a nemá žiadnu oporu v právnom poriadku. V citovanej veci však ústavný súd prihliadol aj na tú skutočnosť, že okresný súd nezohľadnil skoršie rozhodnutie inej sudkyne toho istého súdu a rozhodol o rovnakej otázke inak a bez toho, aby v odôvodnení uviedol dôvody, pre ktoré sa od skoršieho rozhodnutia odchyľil, čím sa dopustil jurisdikčnej svojvôle a arbitrárnosti.

18. Na uvedené závery nadviazal ústavný súd aj v náleze č. k. I. ÚS 295/2020 z 8. decembra 2020, pričom k záveru o porušení základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu dospel z dôvodu samotnej absencie primeraného zdôvodnenia, keďže okresný súd aktuálnu majetkovú situáciu sťažovateľky vôbec nezohľadnil a svoje rozhodnutie o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov oprel o iné dôvody. V tejto veci išlo o súdny poplatok za podanie žaloby.

19. Ústavný súd ďalej vyslovil, že aj právnická osoba je adresátom čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na prístup k súdu, pričom nie je dôvodné diverzifikovať skúmanie splnenia podmienok na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov vo vzťahu k fyzickej osobe, resp. právnickej osobe. Prípadná dvojkoľajnosť nevyplýva ani zo zákonnej dikcie § 254 CSP (porov. IV. ÚS 187/2022.).

20. V prejednávanej veci okresný súd, ako aj zúčastnená osoba zdôrazňujú, že sťažovateľke nebol odopretý prístup k súdnej ochrane, keďže aj napriek nezaplateniu súdneho poplatku sa odvolacie konanie nezastavuje.

21. Nezaplatenie súdneho poplatku za odvolanie nemá za následok zastavenie odvolacieho konania (na rozdiel napr. od Českej republiky; porovnaj § 9 ods. 1 a 2 zákona č. 549/1991 Sb.). Odvolací súd riadne koná aj v prípade nesplnenia poplatkovej povinnosti. Nezaplatený súdny poplatok za odvolanie následne od odvolateľa vymáha justičná pokladnica v režime zákona č. 65/2001 Z. z. o správe a vymáhaní súdnych pohľadávok v znení neskorších predpisov (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1414).

22. Z tohto dôvodu sa ústavný súd zaoberal možnosťou, či okolnosť, že v prejednávanej veci ide o súdny poplatok za odvolanie, bráni aplikácii citovaných záverov ústavného súdu na prejednávanú vec sťažovateľky. V tejto súvislosti poukazuje na bod 52 už citovaného nálezu sp. zn. I. ÚS 295/2020, v ktorom na námietku, že vydaním napadnutého uznesenia nedošlo k „spôsobeniu žiadnej ujmy“ na ústavou garantovaných právach sťažovateľky, keďže vec sťažovateľky je okresným súdom meritórne preskúmaná, poukázal na skutočnosť, že poplatková povinnosť sťažovateľky v napadnutom konaní nie je dotknutá pokračovaním v konaní. Z bodu 41 citovaného nálezu č. k. IV. ÚS 187/2022 zo 7. februára 2023 vyplýva, že sťažovateľka dobrovoľne uhradila vyrubený súdny poplatok a dovolacie konanie prebiehalo. Ústavnému súdu teda v prieskume napadnutých uznesení o neoslobodení od súdneho poplatku nebránila skutočnosť, že neoslobodenie nemalo za následok zastavenie konania. V tejto súvislosti ústavný súd odkazuje aj na nálezy č. k. III. ÚS 478/2021 zo 14. októbra 2021 a č. k. IV. ÚS 149/2023 z 26. apríla 2023, v ktorých vyslovil porušenie práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov týkajúcimi sa súdneho poplatku za podané odvolanie (rovnako ako v sťažovateľkinej veci).

23. Ústavný súd teda nevzhliadol v námietke okresného súdu a zúčastnenej osoby okolnosť vylučujúcu zotrvanie na citovanej judikatúre ústavného súdu.

24. Ústavný súd poukazuje aj na závery právnej vedy, podľa ktorých z gramaticko-jazykového výkladu § 254 ods. 1 CSP jednoznačne vyplýva, že zákon použitím termínu „strana“ tento legálny pojem nijakým spôsobom ďalej nerozlišuje. Z uvedeného hľadiska možno vyvodiť záver, že skutočnosť, či daná strana – či už ide o fyzickú osobu, alebo právnickú osobu – je subjektom vykonávajúcim podnikateľskú činnosť, je z pohľadu aplikácie § 254 ods. 1 CSP irelevantná, keďže predmetné ustanovenie takúto diferenciáciu podľa kategórie strán neustanovuje. Z uvedeného dôvodu sa potom argumentácia súdu operujúca so slovnými spojeniami „podnikateľské riziko“ a „neúspech v podnikaní“ ako kritériami (podmienkami) pri oslobodení

strany, ktorá je podnikateľom, javí ako neopodstatnená a ústavne neudržateľná. Súdny sú povinné riadiť sa pri interpretácii § 254 ods. 1 CSP kritériami predvídanými týmto ustanovením a nerozširovať ich nad rámec zákona, t. j. pri posudzovaní oslobodenia od súdneho poplatku robiť neoprávnené rozdiely medzi fyzickými osobami a právnickými osobami, či už ide o podnikateľov, alebo nie. Dôsledkom takejto činnosti je potom porušenie ústavnej zásady rovnosti, keďže použitia § 254 ods. 1 CSP sa môže dovoliť každá strana za identických podmienok (porov. Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2022. s. 1015.).

25. Okresný súd sa v napadnutom uznesení vôbec nevenoval posudzovaniu majetkových pomerov sťažovateľky, ako to má na mysli dikcia § 254 CSP, ale paušálne, aplikujúc už spochybnený argument o znášaní podnikateľského rizika, skonštatoval, že podmienky na oslobodenie sťažovateľky od súdneho poplatku neboli splnené. Absentuje v ňom teda primerané zdôvodnenie, na základe čoho ústavný súd dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu (bod I výroku tohto nálezu).

26. Na tomto mieste ústavný súd zdôrazňuje, že nevyslovuje právny názor k otázke, či sťažovateľke prináleží, resp. neprináleží oslobodenie od súdnych poplatkov v napadnutom konaní, pretože toto posúdenie bude po náležitom zohľadnení relevantných skutočností opätovne úlohou okresného súdu po vrátení veci na ďalšie konanie.

27. Keďže okresný súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd zrušil toto rozhodnutie a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

28. Ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 12,52 eur, t. j. spolu 442,38 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky), zvýšenú o DPH, spolu 530,86 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 18. júla 2023

Jana Baricová
predseda senátu